

Nome da entrevistada: Teresa Queiruga Bastos

Idade: 96 anos

Data de nacemento: 2 de febreiro do 1911

Teresa foi redeira no atador da desaparecida fábrica de Massó ata a súa xubilación. Posiblemente é a redeira máis veterana do concello de Bueu. Ela viviu en primeira liña as penas e dificultades propias da época. O seu pai morreu cando ela tiña cinco anos e, xunto coa nai, aprendeu o oficio de redeira primeiro na Mourisca e despois en Bueu, polo que deixou pronto de ir á escola. Perdeu irmáns, marido e fillos, uns no mar e outros na guerra. Hoxe a nosa heroína vive tranquilamente en Beluso rodeada de cariño e moitos libros que enchen, segundo ela, tanto tempo libre e sen poder facer nada. A súa pouca vista permítelle ler só con luz diúrna, pola noite mira os partes e, como non, gústalle ver os partidos de fútbol sempre que os retansmiten nas canles públicas.

A súa vida vai sendo máis ou menos recollida en anacos pola familia nas tenras sesións de relatos coas que nos agasalla e das que parece gozar.

Fálenos do seu marido: Carlos Medraño... e das xornadas de traballo xunto a el.

Nós tiñamos primeiro unha dorna pequena e despois, gamelas cada vez máis grandes; ata lle compramos un bote polbeiro a un matrimonio de Ardán... chamábase o Temerario. Ían catro ou cinco homes ao mar no bote ou na gamela, pero, cando eu facía falta porque lle fallaba alguén, teño ido con eles.

Andaba ao bou, que eran como rapetas pero con máis plomo, e traballaban ao redor das pedras cando había moito inverno. Tamén pescaban ao mediomundo que era unha varilla ancha e redonda, cun cope grande no que pescaban o peixe que reburbullaba na auga: cabalas, xoubas, xurelos, ou bolos.

¿Como se organizaba a recollida e conservación do barco e aparello?

O primeiro que se recollía era a vela: gardábase na caseta, metida nunha arca ou nun caixón para que non se manchase nin a rillasen os ratos. Ben seca para que non collese piolla, lavábase coa auga do mar ou da chuvia forte e, cando estaba húmida, quedaba estirada pola chabola ou caseta.

Os aparellos tamén se gardaban nas chabolas e sacábanse nas paviolas; se non tiñan chabolas, deixábanse no monte para que non llas levase o mar. Cando chovía e ventaba, quedaban no bote, no outro

día botábaselles auga e íaselles dando volta para que non aferventasen e pudrisen. Con bo tempo sacábase a secar, canto máis seca máis duraba.

O barco quedaba na area ou no monte, baldeábanos para que non abrisen, rascábanse e pintábanse. Cada un coidaba os seus, si, coidábanse moito porque era o medio de traballo e custaba moito mercalos. En Mourisca podían deixar os barcos a cuberto cun pago.

A vela poñíase cando saían fora de Tulla ou Mourisca, primeiro envergaban e, nada máis saír da rompente das ondas, izaban a vela e enseguida se poñían a navegar. Os días que traballaban cerca ían a remo.

Cando tiñan moita pesca, mandábame chamar e ía con cestas a buscar o peixe; teño chegado á praia e xa o tiña todo repartido porque, claro, había tanta fame que algúns se achegaban onda eles a pedirilles para comer... ¡E outros tamén por non ilo pescar, pero el era demasiado bo e dáballes a todos! Un día que lle dixen que non me fixese baixar á praia se o ía repartir todo, el díxome: "Cala, muller, que nós aínda temos que comer e algún nin iso ten".

¿Recordas algunha lenda, versos ou canción da época?

Agora non.

Refráns...

Vaia, único un que dicían: "Cerra Arousa, mala cousa"

porque, cando cargaba o temporal de fóra, viña máis forte, e cando viña do sur, era máis apracible.

Cónteme algunha anécdota que lembre pescando.

Vindo da Costa da Vela no bote, ao chegar a Tulla, o cunqueiro envorcou e, como non sabía nadar, Carlos foi salvado pero en vez de agarrarse ás súas costas, agarrábaselle á perna e case afogan os dous.

Outra vez en Aldán, xa viña de facer un lance en Bon e nada, cando estaban a largar, alí chegou un gameleiro que lles dicía “Heiche de joder o lance”. Pero empezou a vir mal tempo e cun golpe de mar a gamela deulle a volta. Carlos dixo que o ía salvar e os que ían con el dicíanlle que era moi perigoso, que non fose. Tirouse e salvouno. O home moi agradecido quería facerse amigo del, pero Carlos díxolle: “Veciño, si, pero amigos nada porque me viñas joder e, se non te salvo, ías ti jodido”.

Tamén acordo unha vez que viñan de Portonovo. Eran cinco a bordo do polbeiro con mal tempo ameazando, pero querían chegar pronto a terra. “Dános tempo, dános tempo”, dicían. O caso é que ao chegar á altura de Udra envorcaron e, como as pedras estaban cerca, querían nadar cara a elas. O que se achegou de primeiro cunha onda bateu contra as pedras e, como a marea estaba baixa, esvaraban no verdello e nas algas. A pouco morre... andou coxo bastante tempo. Entón tiveron a sorte de que un barco de motor os mirou e saíu a axudalos. Primeiro colleu os que estaban no mar e despois, os das pedras. Salváronse todos.

Despois das “rapetas” viñeron traíneiras e foron o “xeito” en Bueu. Alí botou pouco tempo. Empezaron a vir a xouba e a sardiña que levaba tempo sen entrar, gañaba máis cartos e traballaban para as fábricas. Pronto empezaron a vir máis homes e máis barcos e o peixe valía menos. Cando veu o tempo da lura, deixou os barcos da ardora que ían

á sardiña e volveu ás praias: Tulla, Mourisca, Area de Bon, Lagüelas, Praia de Beluso, Roiba, Canelas, San Vicente,... Pero ultimamente xa lles impedían faenar por fóra e abriron unha lonxa en Bueu. Poñíanlles regras aos mariñeiros e a algúns ata lles queimaron os aparellos por ir pescar de noite. Ás

vezes había pelexas nas praias pola luz. Para a rapeta, se ti tes a luz, non che podía tocar ninguén aposta, pero ás veces andaban a paus nas praias por iso. A luz despachábana nas Comandancias... en Tulla había dúas postas... respectábanse normalmente os lances, pero ten habido denuncias e pelexas. Empezaron as lonxas despois de que viñesen as fábricas.

Un día que viñamos de traballar ao asexo en Area de Bon, dixo Carlos: “Agora temos que ir á luz en Tulla”. Chegaron ás catro da mañá e tiñan que esperar a lua “que o peixe que miramos rebullar ten que vir para terra”. El e mais eu deitámonos na tilla e os outros, por alí. Entón Carlos levantouse e dixo: “Xa se mira vir a bandada, dentro dun pouco imos largar”. Pero quedamos todos durmidos ata que sentimos o ruído doutro barco. Era outro que largaba, pero non tiña luz e nós si. Despois dun intercambio de palabras: -Eu teño un primeiro de luz.

-Vaia... agora xa estou... collo eu e douche a metade.

Era xurelo e levárono eles todo nos cestos para vender. Daquela díxenlle eu: “¿Ves o teu amigo? Agora vaite comer caldeiradas con el; é tan amigo que che leva toda a pesca e ti, tan amigo”.

¿Era perigoso ese traballo? ¿Lembra algún naufraxio?

Unha vez saía o home da de González de Nacidas, tiña un barco da ardora e saía a dar o asexo unha noite de temporal, pero era lúa chea. O caso é que se

Carlos dixo que o ía salvar e os que ían con el dicíanlle que era moi perigoso, que non fose...

Ile fíxo un buraco no barco e, con tanto mar que había, non podían volver a terra. Entón saíu o Cajaxabón a socorrelos e por sorte salvounos. No mar os máis atrevidos eran os que morrían. Había moitos naufraxios nas dornas que ían ás robalizas: Lolo de Rafael, os Portugueses... e outros. Ían a Cíes, Muros,... eses mares de máis afora. Nalgunha casa morrían todos: pais e fillos. Cando quedaban fóra de porto, avisaban polos barcos, polos de transporte de víveres das tabernas. Ás veces na casa pensaban que estaban fóra e estaban xa afogados. Pescaban cerca dos penedos cando había moito mar. Cando se picaba o mar, era cando saían a comer o isco que lles botaban. É onde máis mariñeiros acordo que morresen.

¿Como e que comían os mariñeiros?

Normalmente na casa e, se non había nada, ao asexo. Comíanse tazas de caldo con pan fervido, ovos, leite (ben...algún que tiña vacas vendía o leite e tomaban leite con agua para facelo render máis). Outras veces levaban ou mandábaselles o xantar á praia, quentábano na praia ou na caseta e ata asaban peixes dos que tomaran. Os bocadillos eran de touciño, chourizo, arenques, queixo ou sardiñas asadas. Daquela non había tabernas. A primeira que se puxo no fondo de Sar era na de Apolinar. Todo era barriga e piollos de comer mal. Acórdome dunha vez unha anécdota coa profesora cando un rapaz lle levaba o leite:

-E logo túa nai, ¿como bota tan pouco leite?
-Porque ten que sacar cartos para mercar a roupa.

-¿E como tendo para roupa andas tan sucio?
Dille a túa nai que vos lave e vos saque os piollos.

-Ela di que non temos.

Entón colleu un papeliño e envolveulle un piollo e díxolle:

-Lévallo a túa nai e dille que cos cartos vos lave, que mira como cheiras; e dálle estes bichos, que os mire ben.

¿Cal era o destino da pesca?

Era para vendelo; cando non había lonxa, vendíase á Burra, que lle chamaban á abuela de Consuelo, ou tamén a Solema. Ás oito da mañá marchaban con el a Pontevedra, Marín, Santomé ou Cangas. O transporte eran o burro, así cargado polos dous lados, despois os carros de bois, logo hubo tractores e máis tarde camións. Ás 12 do día volvían recoller a lura. Cando marchaban, deixaban unha muller que recollese a pesca. Estaba fronte á de Amieiro... Aínda se lle protestou polo cheiro, e mira ti que agora esta alí todo.

